

Eğitimde Güncel Araştırmalar

Editörler:

Ömer Faruk SÖNMEZ

Ufuk SÖZCÜ

Abdulkerim DEMİR

Hakan ÖRTEN

Editörler: Prof. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ - Doç. Dr. Ufuk SÖZCÜ
Dr. Öğr. Üyesi Abdülkerim DEMİR - Dr. Öğr. Üyesi Hakan ÖRTEN

EĞİTİMDE GÜNCEL ARAŞTIRMALAR

ISBN 978-625-8516-37-1

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2025, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Aralık 2025, Ankara

Yayın-Proje: İlayda Arslan
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Sosyal Bilgiler eğitimi, bireylerin toplumsal yaşama aktif ve bilinçli katılımını sağlamada kritik bir rol üstlenmektedir. Bu alandaki kuramsal ve uygulamalı çalışmaların paylaşılması, tartışılması ve yeni bakış açılarıyla zenginleştirilmesi, hem akademik dünyaya hem de eğitim pratiğine önemli katkılar sunmaktadır. Bu doğrultuda, 15-17 Mayıs 2025 tarihinde Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi ev sahipliğinde gerçekleştirilen 13. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu, alanın güncel meselelerini ele alan çok sayıda bildirinin sunulduğu, verimli bir akademik buluşma ortamı oluşturmuştur.

Bu editörlü kitap, söz konusu sempozyumda sunulan bildirilerin seçkisini içermekte olup, sosyal bilgiler eğitimi literatürüne katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Kitapta yer alan çalışmalar, disiplinlerarası bir perspektifle kaleme alınmış hem kuramsal hem de uygulamalı yönleriyle ele alınmıştır.

Çeşitli üniversite ve kurumlardan katılan değerli akademisyen ve araştırmacıların katkılarıyla oluşan bu eser, sosyal bilgiler eğitimi alanında çalışan araştırmacılara, öğretmen adaylarına ve uygulayıcılara ilham verici bir kaynak olma niteliği taşımaktadır. Ayrıca sempozyumun düzenlenmesinde emeği geçen Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'ne, düzenleme kuruluna, bilim kuruluna ve tüm katılımcılara;

Son olarak bu kitabın ortaya çıkmasında emeği geçen yazarlarımıza, hakem sürecine katkı sağlayan akademisyenlere ve yayımlanma sürecini destekleyen tüm paydaşlara teşekkür eder; çalışmanın alana katkı sunmasını temenni ederiz.

Editör

Prof. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ

Doç. Dr. Ufuk SÖZCÜ

Dr. Öğr. Üyesi Abdülkerim DEMİR

Dr. Öğr. Üyesi Hakan ÖRTEN

Aralık, 2025

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editörler: Prof. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ - Doç. Dr. Ufuk SÖZCÜ
Dr. Öğr. Üyesi Abdülkerim DEMİR - Dr. Öğr. Üyesi Hakan ÖRTEN

1. Bölüm: Türkiye Yüzylında Türk Devletler Teşkilatı Milli Marşlarının Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerler Bağlamında İncelenmesi

Mehmet TATAN, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-7604-426X
Ömer Faruk SÖNMEZ, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8910-2817

2. Bölüm: Ziyaretçilerin Hayvanat Bahçeleri ve İşlevleri Hakkındaki Görüşleri

Kadir KARATEKİN, Kastamonu Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3807-7030
Şeyma SÖĞÜT, Kastamonu Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3513-7627

3. Bölüm: Temel Eğitim Öğretim Programlarında Deprem: Bir Durum Çalışması

İbrahim HİMMETOĞLU, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9093-6878
Bülent AKSOY, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7181-8008

4. Bölüm: Sosyal Bilgiler Eğitiminde Anakronizm

Kenan BAŞ, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4253-2323

5. Bölüm: Disiplinlerarası Eğitimde Bilim Merkezlerinin Rolü:

Örnek Bir Ders Planı Tasarımı

Pakize Kübra KOÇ, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
ORCID No: 0009-0000-1228-5590
Aykut Emre BOZDOĞAN, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5781-9960

6. Bölüm: Maarif Modeli İlkokul Matematik Dersi Öğretim Programının NCTM İlke ve Standartlarına Göre Değerlendirilmesi

Sultan KUŞ, Mersin Milli Eğitim Müdürlüğü
ORCID No: 0000-0003-2316-4713
Yasin GÖKBULUT, Gaziosmanpaşa Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8554-1102

7. Bölüm: Sosyal Bilgiler Öğretiminde Alternatif WEB 2.0 Araçları

Büşra TOPÇU, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

ORCID No: 0009-0006-4048-9295

Engin ZABUN, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8132-8953

8. Bölüm: Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersinde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımına Yönelik Görüşleri

Hakan YONCALIK, Yozgat Bozok Üniversitesi

ORCID No: 0009-0000-4219-9458

Hatice Kübra KAPUDERE, Yozgat Bozok Üniversitesi

ORCID No: 0009-0008-4401-3432

Nazike KARAGÖZOĞLU, Yozgat Bozok Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-7410-3286

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM

TÜRKİYE YÜZYILINDA TÜRK DEVLETLER TEŞKİLATI MİLLİ MARŞLARININ SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ DEĞERLER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Giriş.....	2
Yöntem.....	5
Bulgular.....	7
Sonuç.....	17
Kaynakça.....	18

2. BÖLÜM

ZİYARETÇİLERİN HAYVANAT BAHÇELERİ VE İŞLEVLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Giriş	21
Yöntem	29
Bulgular.....	30
Sonuç ve Tartışma	40
Kaynakça.....	42

3. BÖLÜM

TEMEL EĞİTİM ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA DEPREM: BİR DURUM ÇALIŞMASI

Giriş.....	46
Yöntem	49
Bulgular.....	51
Sonuç.....	57
Kaynakça.....	58

4. BÖLÜM

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE ANAKRONİZM

Giriş.....	60
Yöntem	62
Bulgular.....	63
Tartışma ve Sonuç	66
Kaynakça.....	68

5. BÖLÜM**DİSİPLİNLERARASI EĞİTİMDE BİLİM MERKEZLERİNİN ROLÜ:
ÖRNEK BİR DERS PLANI TASARIMI**

Giriş.....	70
Kaynakça.....	81
Ekler	82

6. BÖLÜM**MAARİF MODELİ İLKOKUL MATEMATİK DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMININ NCTM İLKE VE STANDARTLARINA
GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Giriş.....	87
Yöntem	88
Bulgular.....	89
Sonuç ve Tartışma	104
Öneriler.....	107
Kaynakça.....	108

7. BÖLÜM**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE ALTERNATİF
WEB 2.0 ARAÇLARI**

Giriş.....	111
Sonuç ve Öneriler.....	119
Kaynakça.....	120

8. BÖLÜM**ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE
BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN KULLANIMINA
YÖNELİK GÖRÜŞLERİ**

Giriş.....	123
Yöntem	126
Bulgular.....	128
Sonuç ve Tartışma	134
Kaynakça.....	137

1. BÖLÜM

TÜRKİYE YÜZYILINDA TÜRK DEVLETLER TEŞKİLATI MİLLİ MARŞLARININ SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ DEĞERLER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Mehmet TATAN, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-7604-426X

Ömer Faruk SÖNMEZ, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8910-2817

Özet

Sosyal bilgiler öğretim programında yer verilen değerler bağlamında Türk Devletler Teşkilatı milli marşlarının incelenmesi, üzerinde az çalışılan bir konudur. Araştırmada bu durumdan hareketle Türkiye sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerlerin Türk Devletler Teşkilatı üye ülkelerinin milli marşlarında yer verilme durumları tespit edilerek incelenmesi amaçlanmaktadır. Türk Devletler Teşkilatı üye ülkelerinin milli marşları betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. İncelenme neticesinde; Azerbaycan, Kırgızistan, Kazakistan, Özbekistan ve Türkiye Cumhuriyeti'nin milli marşları Türkiye sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerler bağlamında bağımsızlık, barış, dayanışma, duyarlılık, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, yardımseverlik ve vatanseverlik gibi pek çok ortak değerleri içerdiği, ayrıca milli marşların dizelerinde özellikle tarihi, kültürel ve millî kültürü yansıtır şekilde betimlemelere yer verildiği görülmektedir. Azerbaycan, Kırgızistan, Kazakistan, Özbekistan ve Türkiye Cumhuriyeti'nin milli marşlarında sosyal bilgiler öğretim programının amaçlarına uygun olarak bazı değerlerin doğrudan verildiği, bazı değerlerin ise sezdirilerek verildiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Devletler Teşkilatı, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Değer, Milli Marş

GİRİŞ

Geçtiğimiz yüzyıl içerisinde meydana gelen ve bu yüzyılın en büyük jeopolitik depremlerinden biri olarak kabul edilen Doğu Bloku'nun yıkılarak Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılması, bu birliğin içerisinde yer alan ülkelerin bağımsızlıklarını kazanması bakımından yeni fırsatlar yaratmıştır. Özellikle önce Çarlık Rusya ardından da SSCB tarafından işgaller ve katliamlara maruz kalan Türk dünyası için yeni fırsatlar oluşturmuştur (Erol, 2012). SSCB 1991 yılında dağıldıktan sonra bu birliğin içerisinde yer alan Türk Cumhuriyetleri olan; Azerbaycan Cumhuriyeti, Türkmenistan Cumhuriyeti, Özbekistan Cumhuriyeti, Kırgızistan Cumhuriyeti ve Kazakistan Cumhuriyetleri tam bağımsız olmuşlardır (Türk Dünyası Birlik Platformu, 2018). Bağımsızlıklarını elde etmeden uzun yıllar boyunca SSCB'nin sosyalist düzenine sahip olan bu Türk Cumhuriyetleri, bu tarihten sonra liberal politikalar uygulayarak Batı'nın liberal düzene geçmişlerdir. Bu liberal düzene geçiş sürecinde ekonomik, siyasi ve kültürel gibi birçok alanda zorluklarla karşı karşıya gelmişlerdir. Bu zorlukların aşılmasını isteyen Türkiye, bu bölgeye yönelik politikalar üretmeye başlamış ve yeni Türk Cumhuriyetleri ile yakın ilişkiler içerisine girmiştir. Bu bağlamda Türkiye'nin de içerisinde yer aldığı eski adı Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi olan, yeni adıyla Türk Devletleri Teşkilatı olan bu örgüt 2009 yılında Türk Devletleri arasında kapsamlı işbirliğini teşvik etmek amacıyla kurulmuş uluslararası bir örgüttür. Bu örgüte Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan tam üye iken; Macaristan, Türkmenistan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti gözlemci statüsünde üye olarak yer almaktadır (Turkkon, 2022). Teşkilat kapsamındaki işbirliği, üye ülkeler arasındaki ortak tarih, kültür, kimlik ve Türk dili konuşan halkların dil birliğinden kaynaklanan özel dayanışma temelinde inşa edilmiştir. Bununla birlikte Orta Asya'dan başlayan ve Orta Avrupa'ya uzanan ilişkiler kurabilecek kapasitede bir uluslararası örgüttür (Tulun, 2022; Erkiner ve Eray, 2022).

Türk cumhuriyetlerin bağımsızlıklarını ilan etmesiyle Türkiye'nin Türk Dünyası açılım süreci başlamıştır. Bu süreçte, teşkilat üye ülkelerinin ortak kimliksel ve duygusal bağlarını sağlam bir zemine oturtması ve karakterini yansıtmaları bakımından milli marşlarında yer alan değerleri incelemek önem taşımaktadır. Bu bağlamda milli marşlar, onu oluşturan toplumların karakterini, mevcudiyetini ve maneviyatını ortaya koyan eserlerdir (Yücel, 2021). Bunun yanı sıra milli marşlar, toplumun birliğini sağlayan ve yaşatan temel öğelerdendir. Her toplumun tarihi süreç içerisinde yaşamış olduğu savaşlar, zaferler ve sosyo-kültürel hareketler gibi büyük olayların sonucunda ortaya çıkan umut ve beklentilerin simgesidir (Yener ve Duran, 2010). Başka bir ifadeyle milli marşlar, oldukça özel kolektif simgeler olup, söyleyen ve dinleyenlerin ortak tutumlarının ortaya çıkmasını sağlayan lirik bestelerdir (Bağrıaçık,

Yıldız, Yelin ve Yüzgeç, 2022). Milli marşlar, ülkelerin millî tarihini özetleyen, toplumların türlü kaygılar karşısında, seslendiği halka güven ve cesaret veren, ulusların gelecek kuşaklarının aynı duyguları paylaşmasını sağlayan ve değer-düşünce-eylem merkezinden yaydığı ışıqla geleceğe yolcuğun yolunu aydınlatır (İşler, 2021). Bu tanımlamalardan yola çıkarak milli marşlar, toplumların yaşadığı coğrafyadan, yaşamış olduğu tarihi gerçeklikten ve sosyo-kültürel olaylardan etkilenecek toplumun değerlerini yansıtan sözler olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda araştırmada Türk devletleri Teşkilatına üye ülkelerin milli marşları Türkiye Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan değerler bağlamında incelenmektedir. Çünkü öğrencilerin toplumsallaşması için eğitim sistemimizde değerlere büyük görevler düşmektedir (Önlen ve Sönmez, 2018).

Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir (MEB, 2018). Eğitim, bu amaçları doğrultusunda gerekli bilgileri, becerileri, tutum ve değerleri sosyal bilgiler dersi ile gerçekleştirilmektedir (Aslan, 2008). Çünkü sosyal bilgiler eğitimi, toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen bilgiler olarak tanımlanmaktadır (Sönmez 1997). Sosyal bilgiler dersinde öğrenciler, diğer insanlara karşı empati geliştirme, değişik yaşam biçimlerine sahip bireylere karşı saygılı ve hoşgörülü olma gibi beceri ve değerleri geliştirir (Gömleksiz ve Cüro, 2010). Bu değerler, toplumumuzun millî ve manevî kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır (MEB, 2018). Yapılandırmacı eğitim anlayışı çerçevesinde hazırlanan sosyal bilgiler öğretim programında öğrencilere kazandırılması amaçlanan on sekiz değer bulunmaktadır. Bu değerler;

Adalet: Adalet kavramsal açıdan yasalarla sahip olunan hakların herkes tarafından kullanılmasının sağlanması, hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme olarak tanımlanmıştır (TDK, 2019).

Aile birliğine önem verme: Aile Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik ve aynı soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimselerin tümü (TDK, 2019).

Bağımsızlık: Bağımsız olma durumu, istiklal olarak tanımlanmıştır (TDK, 2019).

Barış: Devletin ya da tartışma içinde olan yandaşların karşılıklı görüşmeler sonucunda sağladıkları uzlaşımıdır (TÜBA, 2019).

Bilimsellik: İçinde yaşadığımız dünyayı ve çevremizde meydana gelen olayları anlamaya, açıklamaya ve bu olayları önceden kestirebilmek için gözleme ve